

26.12.2024 32. helluntain jälkeisen viikon torstai, toinen joulupäivä,
Jumalansynnyttäjän juhla

Tuon tässä esille sekä vuoroluvun että juhlan mukaiset tekstit

Vuoroluvun mukainen epistola

”Taipukaa siis Jumalan alaisuuteen, mutta vastustakaa Paholaista, niin se lakkaa ahdistamasta teitä. Lähestykää Jumalaa, niin hän lähestyy teitä. Puhdistakaa kätenne, synnintekijät, puhdistakaa sydämenne, te kahtaalle horjujat! Tuntekaa kurjuutenne, surkaa ja itkekää! Kääntyköön naurunne murheeksi, ilonne masennukseksi. Nöyrtykää Herran edessä, niin hän on teidät korottava. Älkää panetelko toisianne, veljet. Joka panettelee veljeään tai tuomitsee hänet, puhuu lakia vastaan ja tuomitsee lain. Mutta jos tuomitset lain, et ole lain noudattaja, vaan sen tuomari. Yksi ainoa on lainsäätäjät ja tuomari, hän, jolla on valta pelastaa ja valta tuomita kadotukseen. Mutta mikä sinä olet tuomitsemaan lähimmäisesi? Kuulkaa nyt, te jotka sanotte: ”Tänään tai huomenna me lähdemme siihen ja siihen kaupunkiin, viivymme siellä vuoden, teemme kauppoja ja keräämme hyvät voitot.” Ettehän te tiedä, mitä huomispäivä tuo teidän elämäänne! Savua te olette, joka hetken näkyy ja sitten haihtuu. Näin teidän tulisi sanoa: ”Jos Herra tahtoo, niin me elämme ja teemme sitä ja sitä.” Mutta nyt te kerskutte ja rehentelette. Kaikki tuollainen kerskailu on pahasta. Joka tietää, mitä on tehtävä, mutta ei tee, se syyllistyy syntiin. Kuulkaa te rikkaat! Itkekää ja valittakaa kurjuutta, joka tulee osaksenne. Teidän rikkautenne on lahonnut ja teidän vaatteenne ovat koin syömiä. Teidän kultanne ja hopeanne on ruostetta. Niiden ruoste on todistava teitä vastaan, ja se syö lihaanne kuin tuli. Te olette koonneet rikkauksia näinä lopun aikoina. Te olette riistäneet palkan työmiehiltä, jotka ovat leikanneet teidän peltonne. Kuulkaa: se palkka huutaa, ja korjuuväen valitukset ovat tulleet Herran Sebaotin korviin. Te olette maan päällä eläneet yltäkylläisyydessä ja mässäilyssä, te olette lihottaneet sydäntänne teurastuspäivänä. Te olette tuominneet ja surmanneet viattoman: ei hän asetu teitä vastaan. Olkaa siis kärsivällisiä, veljet, Herran tuloon asti. Niin maamieskin: kärsivällisesti hän odottaa maan kallista hedelmää kevään ja syksyn sadonkorjuuseen saakka. Olkaa tekin kärsivällisiä ja rohkaiskaa mielenne, sillä Herran tulo on lähellä. Älkää syytelkö toisianne, veljet, ettei teitä tuomittaisi. Tuomari seisoo jo ovella.” (Jaak. 4: 7 – 5: 9)

Alkutekstin jakeet 4: 7 – 10 ovat kehittyneet Sananlaskujen perustalta (Sananl. 3: 34). Tämä teksti muistuttaa ensimmäistä Pietarin kirjettä (1. Piet. 5: 5 – 9), jonka teksti todennäköisesti perustuu samaan Sananlaskujen kohtaan. Yhteenveto on, että näyrtyminen Herran edessä merkitsee, että Hän korottaa nöyrtyjän. Tämä vastaa Kristuksen opetusta (Matt. 23: 12; Luuk. 14: 11; 18: 14).

Toista ihmistä ei saa tuomita. Sama kielto löytyy muualtakin Uudesta testamentista (Matt. 7: 1 – 5; Luuk. 6: 37 – 42; Room. 2: 1; 14: 4, 10). Tässä yhteydessä tämä kielto kuitenkin yhdistetään lakiin. Nyt lailla ei tarkoiteta juutalaisten käsitystä laista, vaan lain määräystä: ”Rakasta lähimmäistä niin kuin itseäsi” (vrt. tämän käskyn käyttöä hieman aikaisemmin, Jaak. 2: 8). Kyse on lähimmäisen rakastamisen käskyn toteuttamisesta omassa elämässä.

”Yksi ainoa on lainsäätäjät ja tuomari, hän, jolla on valta pelastaa ja valta tuomita kadotukseen.” Tällä tarkoitetaan Jumalaa. Jos ihminen tuomitsee toisen ihmisen, niin silloin hän ottaa itselleen Jumalalle kuuluvan vallan.

”Kuulkaa nyt, te jotka sanotte” aloittaa seuraavan asian. Nyt Jaakob varoittaa väärästä itsevarmuudesta, joka näyttää suuntautuvan kaupantekoon. Teksti on todennäköisesti suunnattu seurakuntien jäsenille. Vaikka tässä näyttää siltä, että tekstin aihe vaihtuu, niin sen peruskysymys on edelleen: Kuka sinä olet? Taustalla voi olla sananlasku: ”Huomispäivästä älä kersku, et hän tiedä, mitä se tuo tullessaan (Sananl. 27: 1) ja Jeesuksen sanat: ”Älkää siis huolehtiko huomispäivästä, se pitää kyllä itsestään huolen. Kullekin päivälle riittävät sen omat murheet.” (Matt. 6: 34). Teksti ei itsessään tuomitse kaupantekoa.

”Jos Herra tahtoo” ei ole Vanhasta testamentista. Se oli yleinen sanontatapa kreikkalais-roomalaisessa maailmassa ja Uuden testamentin kirjoittajat ovat ”kristillistäneet” tämän sanonnan.

”Joka tietää, mitä on tehtävä, mutta ei tee, se syyllistyy syntiin” on opetus, joka on tiivistetty sananlaskun omaiseksi. Samantapaista opetusta on muuallakin Uudessa testamentissa (Luuk. 12: 47; Joh. 9: 41; 15: 22, 24). Se ilmaisee tämän kirjeen tärkeän asian vaikeatajuisessa muodossa: Usko ilman tekoja on kuollut.

”Kuulkaa, te rikkaat!” on samantapainen aloitus, kuin äsken. Nyt kirjoitusten kohteena ovat todennäköisesti ne, jotka eivät ole seurakuntien jäseniä. Sen aiheena on väärä rikkaus tai väärällä tavalla hankittu rikkaus. Teksti vastaa Vanhan testamentin profeettojen tekstiä (kts. esim. Amos 8: 4 – 8). Se varoittaa väärällä tavalla rikastuneiden kohtalosta ja lohduttaa niitä, joita on sorrettu. Tällaisia rikkaita odottaa kurjuus. Sitten Jaakob osoittaa, miten tällaisten ihmisten rikkaus häviää. Vaatteiden mainitseminen erikseen kertoo siitä, että rikkaat osoittivat rikkautensa pukeutumalla koreasti. Todellisuudessa kulta ja hopea eivät ruostu, mutta ilmaisulla osoitetaan, että niistä tulee todiste näitä rikkaita vastaan. ”Se syö lihaanne” on todennäköisesti viittaus helvetistä.

”Herran tulo on lähellä” tarkoittaa Kristuksen toista tulemistä. Sen sijaan että ihmiset miettivät maallista rikkautta ja sen hankkimista, heillä on nyt kiire etsiä taivaallista rikkautta. ”Tuomari on jo ovella.”

Vuoroluvun mukainen päivän evankeliumi

”He tulivat taas Jerusalemiin. Kun Jeesus kävi temppelissä, tulivat ylipapit, lainopettajat ja vanhimmat hänen luokseen. He kysyivät häneltä: ”Millä valtuuksilla sinä tällaista teet? Kuka sinut on valtuuttanut tekemään tätä?” Jeesus vastasi heille: ”Minäkin teen teille kysymyksen. Vastatkaa te ensin minulle, niin minä sanon teille, millä valtuuksilla minä kaikkea tätä teen. Oliko Johanneksen kaste peräisin taivaasta vai ihmisistä? Mitä sanotte?” He neuvottelivat keskenään: ”Jos sanomme: ”Taivaasta”, hän sanoo: ”Miksi sitten ette uskoneet häntä?” Sanoisimmeko sitten: ”Ihmisistä?” Mutta he pelkäsivät kansaa, sillä kaikkien mielestä Johannes oli todella profeetta. Niin he vastasivat Jeesukselle: ”Emme tiedä.” Silloin Jeesus sanoi: ”En minäkään sitten sano teille, millä valtuuksilla minä kaikkea tätä teen.” (Mark. 11: 27 – 33)

Jeesukselle esitetyn kysymyksen tarkoituksena oli saada Jeesus vastaamaan, että Hänen auktoriteettinsa olisi Jumalasta. Silloin Jeesusta voisi syyttää Jumalan pilkasta. Jeesus väistää tämän tilanteen tekemällä vastakysymyksen Johannes Kastajasta. Tämä vastakysymys vaientaa Hänen vastustajansa ja samalla osoittaa Jeesuksen jumalallisen auktoriteetin.

Jeesuksen vastustajina esitetään ylipapit, lainopettajat ja vanhimmat. He ovat temppelin neuvoston jäseniä, mutta eivät koko neuvosto ja todennäköisesti eivät tässä yhteydessä toimi neuvoston nimissä. Todennäköisesti heillä oli kuitenkin Rooman miehittäjävallan antama auktoriteetti, millä he nyt toimivat. Erikseen voidaan huomata, että tässä ei mainita fariseuksia, vaikka osa heistä oli lainopettajia. Kaikki lainopettajat eivät olleet fariseuksia.

He kysyivät Jeesuksen valtuuksia ”tehdä tätä”. Todennäköisesti he tarkoittivat temppelin puhdistamista kauppiaista (Mark. 11: 15 – 18), mutta mahdollisesti tarkoittivat yleisesti Jeesuksen toimintaa ja ehkä erityisesti Jeesuksen ratsastamista Jerusalemiin.

Kysymys Johanneksen kasteen alkuperästä sisälsi ajatuksen, että Johanneksen auktoriteetti tuli Jumalalta. Markuksen evankeliumi on esittänyt Jeesuksen ja Johanneksen toimintaa ja persoonaa

rinnakkain. Jeesuksen esittämä kysymys sisältää myös ajatuksen Jeesuksen oman opettamisen ja parantamisen jumalallisesta alkuperästä.

Kysymys asetti Jeesuksen vastustajat ongelmatilanteeseen, niin kuin selviää jo evankeliumin tekstistä. Näin he joutuvat vaikenemaan. Vaikka tässä näyttää olevan pattitilanne, on kuitenkin selvää, että Jeesuksen auktoriteetti tulee Jumalalta. Sen sijaan näillä vastustajilla, ylipapeilla, lainopettajilla ja vanhimmillä, ei ollut auktoriteettia tässä tilanteessa. Vastustajien vaikeneminen on voitto Jeesukselle.

Juhlan epistola

”Pyhittäjällä ja pyhitettävällä on kaikilla sama isä: siksi ei pyhittäjä häpeäkään kutsua näitä veljikkeeseen: - Minä julistan sinun nimeäsi veljilleni, ylistän sinua seurakunnan keskellä. Hän sanoo myös: - Minä turvaan Herraan, ja edelleen: - Tässä me olemme, minä ja lapset, jotka Jumala minulle antoi. Nämä lapset ovat ihmisiä, lihaa ja verta, ja siksi hänkin tuli ihmiseksi, heidän kaltaisekseen. Siten hän kykeni kuolemallaan riistämään vallan kuoleman valtiaalta, Saatanalta, ja päästämään vapaiksi kaikki, jotka kuoleman pelosta olivat koko ikänsä olleet orjina. Hän ei siis ota suojelukseensa enkeleitä – hän ottaa suojelukseensa Abrahamin suvun.. Niinpä hänen oli tultava joka suhteessa veljiensä kaltaiseksi, jotta hänestä tulisi armahtava ja uskollinen ylipappi ja hän voisi Jumalan edessä sovittaa kansansa synnit. Koska hän on itse käynyt läpi kärsimykset ja kiusaukset, hän kykenee auttamaan niitä, joita koetellaan. (Hepr. 2: 11 – 18)

”Pyhittäjällä ja pyhitettävällä on kaikilla sama isä” tarkasti tarkoittaa, että ”ovat kaikki yhdestä”. Siitä, ketä tällä isällä tässä yhteydessä tarkoitetaan, on erilaisia mielipiteitä. Suurin osa pitää isänä Jumalaa, osa pitää Abrahamia (vrt. Hepr. 2: 16), osan mukaan kyse on Adamista, kuten tekstiyhteys osoittaa. Kristuksella ja ihmissuvulla ei ollut yhteyttä ennen Kristuksen syntymistä maailmaan. Kristuksen tullessa ihmiseksi Hän tuli ihmisten kaltaiseksi (Hepr. 2: 14). Tullessaan ”lihaksi ja vereksi” Hänestä tuli ihmisten ylipappi (Hepr. 2: 17). Näin Hänestä tuli Adamin (=ihminen) jälkeläinen.

Pyhittäjä on siis Jeesus. Pyhittää tarkoittaa ”tehdä täydelliseksi” (2. Moos. 28: 41; 29: 33). Kun Jeesuksesta tuli täydellinen ylipappi, niin Hän tuli mahdolliseksi pyhittämään muita. Pyhittäminen merkitsee mahdollisuutta tulla Jumalan yhteyteen, lähestyä Häntä. Ylipappina Hän on voinut mennä Kaikkeinpyhimpään (Hepr. 9: 12), tarkemmin sanottuna taivaaseen puhuakseen Jumalalle puolestamme (Hepr. 9: 24). Näin myös meillä on uskallus lähestyä Jumalaa (Hepr. 7: 19). Jakaen saman luonnon pyhitettyjen kanssa ”ei pyhittäjä häpeäkään kutsua näitä veljikkeeseen.”

Seuraavaksi lainataan kolme Vanhan testamentin tekstiä, joilla osoitetaan yhteys Pojan ja pelastettavien kesken. Ensimmäinen on Psalmeista (Ps. 22: 23): ”Minä julistan sinun nimeäsi veljilleni, ylistän sinua seurakunnan keskellä.” Varhainen kirkko yhdisti tämän tekstin Kristuksen kärsimyksiin. Heprealaiskirjeen kirjoittaja tarkoittaa tässä, että Kristus itse kärsimyksissään ylistää Jumalaa.

Toinen ja kolmas lainaus ovat profeetta Jesajalta (Jes. 8: 17, 18): ”Minä turvaan Herraan” ja ”Tässä me olemme, minä ja lapset, jotka Jumala minulle antoi.” Toisen lainauksen merkitys on epäselvä. Todennäköisin selitys on, että se antaa ihmisille esikuvan siitä, kuinka kärsimystenkin keskellä on turvattu Herraan samalla tavoin, kuin Herra turvautui (uskoi) Jumalaan. Kolmannen lainauksen kohdalla on suuri ongelma, mitä tarkoitetaan lapsilla. Selitysyriytyksiä on erilaisia. Kaksi suosituinta on selittää lapset Jumalan lapsiksi tai Adamin lapsiksi (ihmissuku).

”Nämä lapset ovat lihaa ja verta” kuvaa ihmistä, jolle on mahdollista hengellinen kuolema (ero Jumalasta). Hellenistisessä juutalaisuudessa ajateltiin, että Jumalan alkuperäiseen suunnitelmaan ei kuulunut syntiinlankeemus (vrt. Viisauden kirja 1: 13; 2: 23 - 24), mutta sen toi maailmaan Saatana. Synti aiheuttaa hengellisen kuoleman. Kristuksen kuolema meidän puolestamme muuttaa tilanteen: synti ei välttämättä merkitsekään hengellistä kuolemaa, sillä Hän ”sovittaa kansansa synnit” (Hepr. 2: 17).

”Päästämään vapaiksi kaikki, jotka kuoleman pelosta olivat koko ikänsä olleet orjina.” Tämä lause ei viittaa tavalliseen pelkoon. Tässä pelätään eroa Jumalasta (Jes. 38: 17 – 18; Ps. 115: 17 – 18). Tämän eron Kristus kuolemallaan kumosi niille, jotka noudattavat Hänen tietään.

”Hän ottaa suojelukseensa Abrahamin suvun” viittaa tapahtumana Kristuksen ihmiseksi tuloon. Mutta se on ymmärrettävä laajemmin. ”Otaa suojelukseensa” merkitsee jonkun auttamista. Samaa ilmaisua käytetään profeetta Jeremiaan kirjassa, missä se on suomennettu ”tartuin heidän käteensä” (Jer. 31: 32). Teksti ei viittaa vain Kristuksen ihmiseksi tuloon vaan se on ymmärrettävä jatkuvana auttamisena.

”Jotta hänestä tulisi armahtava ja uskollinen ylipappi” on Heprealaiskirjeen pääteema. Uskollinen osoittaa papin laadun (1. Sam. 2: 35). Armahtava on Heprealaiskirjeen erityinen korostus. Sitä ei löydy Vanhasta testamentista. Se on kirjoittajan oma ymmärrys Kristuksesta ylipappina, joka nousee Kristuksen maan päällisestä elämästä, kärsimisestä ja kuolemasta. Syntien sovitus esiintyy usein

Vanhassa testamentissa. Se on synnin poistamista ihmisestä ja tapahtuu joko Jumalan toimesta tai papin toimesta sillä toiminnalla, minkä Jumala on tälle antanut tähän tilanteeseen.

Viimeisessä jakeessa mainitaan kärsimykset ja kiusaukset. Kiusaukset viittaavat Jeesuksen koko maanpäällisen elämän aikana kohtaamiin kiusauksiin. Näin Hän voi auttaa tätäkin yhteisöä, jolle tämä kirjoitus on kohdistettu, sillä sitäkin koetellaan.

Juhlan evankeliumi

”Tietäjien lähdettyä Herran enkeli ilmestyi unessa Joosefille ja sanoi: ”Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä mukaasi ja pakene Egyptiin. Pysy siellä, kunnes käsken sinun palata. Herodes aikoo etsiä lapsen käsiinsä ja surmata hänet.” Joosef heräsi unestaan, otti heti yöllä mukaansa lapsen ja hänen äitinsä ja lähti kulkemaan kohti Egyptiä. Siellä hän pysytteli Herodeksen kuolemaan asti. Näin kävi toteen, mitä Herra oli profeetan suulla ilmoittanut: ”Egyptistä minä kutsuin poikani.” Kun Herodes huomasi, että tietäjät olivat pitäneet häntä pilkkanaan, hän raivostui. Hän antoi käskyn, että Betlehemissä ja sen lähistöllä oli surmattava kaikki kaksivuotiaat ja sitä nuoremmat pojat, sen ajan perusteella, jonka hän oli tietäjiltä saanut selville. Näin kävi toteen tämä profeetta Jeremian lausuma ennustus: - Ramasta kuuluu huuto, itku ja kova valitus. Raakel itkee lapsiaan eikä lohdutuksesta huoli, sillä heitä ei enää ole. Kun Herodes oli kuollut, Herran enkeli ilmestyi Egyptissä Joosefille unessa ja sanoi: ”Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä mukaasi ja palaa Israelin maahan. Ne, jotka halusivat surmata lapsen, ovat kuolleet.” Joosef heräsi, otti mukaansa lapsen ja hänen äitinsä ja palasi Israelin maahan. Mutta kun hän kuuli, että Juudean kuninkaaksi oli Herodeksen jälkeen tullut tämän poika Arkelaos, hän ei uskaltanut mennä sinne. Saatuaan sitten unessa ohjeen hän meni Galileaan ja asettui siellä kaupunkiin, jonka nimi on Nasaret. Näin tapahtui, jotta kävisi toteen profeettojen ennustus: häntä kutsutaan Nasaretilaiseksi.” (Matt. 2: 13 – 23)

”Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä mukaasi.” Enkeli ei puhu vaimosta, vaan lapsesta ja hänen äidistään. Maria oli kihlattu Joosefille, jotta tämä voisi huolehtia Mariasta.

”Egyptistä minä kutsuin poikani” on lainaus profeetta Hoosealta (Hoos. 11: 1). Se viittaa israelilaisten pakoon Egyptin orjuudesta ja sinällään tarkoittaa pelastusta. Hoosean tekstissä sana poika tarkoittaa israelilaisia, Jumalan kansaa. Matteus lainatessaan Hoosean tekstiä muuttaa kansan yhteisen kokemuksen yhden ihmisen, Jeesuksen kokemukseksi ja tekee tapahtumasta koko Israelin uudelleen voimaansaattamisen alun. Jeesuksen toiminnassa toteutuu pelastuksen uusi aikakausi. Mooses johti kansan kohti luvattua maata, Jeesus johtaa meitä kohti Jumalan valtakuntaa. Profeetta Hoosean

tekstin nähdään paitsi kertovan historiallisesta tapahtumasta, myös ennalta kertovan Kristuksen henkilöhistoriasta.

Betlehemin lastenmurhan historiallisuutta me emme tiedä. Herodes kuvataan historiassa julmaksi, joten tällainen toimintatapa olisi hänelle luonnollista. Mutta Vanhasta testamentista löydämme vastaavanlaisen tapahtuman: Egyptin faarao määräsi surmattavaksi kaikki israelilaisten syntyvät poikalapset (2. Moos. 1: 15 – 22).

Matteuksen lainaus profeetta Jeremiaalta (Jer. 31: 15) pitää ymmärtää oikein. Jeremia kirjoittaa Raakelin murheesta, josta kerrotaan ensimmäisessä Mooseksen kirjassa (1. Moos. 35: 19). Alkuperäisessä tekstissä Raakel murehtii omaa kuolemaansa, sillä hän kuoli synnyttäessään Benjaminin. Jeremiaan Raakel murehtii poikiensa Joosefin ja Benjaminin kohtaloa, kun he ovat maanpakolaisuudessa. Voi olla, että lainatessaan profeetta Jeremiaa, Matteus haluaa rinnastaa Jeesuksen profeetta Jeremiaan kärsivänä uuden liiton profeettana. Jeremia eli juutalaisten lopun ajan toivossa. Varhaisessa kirkossa kiinnitettiin huomiota, että Betlehem oli Benjaminin aluetta. Raakel haudattiin Efratan eli Betlehemin tien varteen (1. Moos 35: 19, nimien yhdessä olemisesta kts. Miika 5: 1). Sitten ymmärrettiin, että Raakel tarkoittaakin Betlehemiä (Betlehem itkee lapsiaan).

Joosef palasi Egyptistä takaisin Palestiinaan. Teksti kertoo, miksi hän asettui Galileaan, ei Juudeaan. ”Ne, jotka halusivat surmata lapsen, ovat jo kuolleet” muistuttaa sitä, mitä Herra sanoi Midianissa Moosekselle: ”Palaa Egyptiin. Kaikki, jotka tavoittelivat henkeäsi, ovat jo kuolleet” (2. Moos. 4: 18). Joosefilla ei ollut enään mitään syytä pelkoon Herodeksen taholta.

Galilea ei ollut puhdasta juutalaisaluetta, siellä asui paljon pakanoita. Juudean asukkaat eivät arvostaneet Galileaa. Perhe asettui kuitenkin Galileaan, Nasaretin kaupunkiin. Raamattu kertoo syyksi sen, että Juudeassa kuninkaaksi oli tullut Arkealos ja sen takia Jooset ei uskaltanut mennä sinne. Todennäköisen syy Galileaan muuttoon oli se, että Nasaretin lähistöllä Herodes Antipas rakennutti uutta pääkaupunkia Sepforista, ja rakentaja Jooses saisi sieltä helposti töitä. Sepforiksen ja Nasaretin välinen matka oli noin kahdeksan kilometria. Mikään Vanhan testamentin teksti ei ennakoisi Nasaretiin asettumista.

Voi olla, että kyse on myös Matteuksen omasta ajattelusta. Ensinnäkin, hän on voinut tietoisesti nimetä Nasaretin nimenomaan sen vuoksi, ettei sitä mainita Vanhassa testamentissa. Toiseksi se voi viitata profeetta Jesajan tekstiin (Jes. 11: 1): ”Iisain kannosta nousee verso, vesa puhkeaa sen juuresta ja kantaa hedelmää”. Yksi sanan nasaret merkityksistä on verso. Kolmanneksi Matteuksella on

saattanut olla mielessään sana nasiiri, joka tarkoittaa pyhitettyä henkilöä, joka on kyllin vahva pelastamaan kansansa.

Matteus kertoo pyhän perheen paosta Egyptiin. Teksti ei kerro, milloin tämä tapahtui. Luukas kertoo, että Jeesus tuotiin pyhäkköön, jotta voitaisiin toimittaa uhrin. Mooseksen kirjojen mukaan tämä tapahtui neljäkymmenen päivän kuluttua synnyttämisestä (3. Moos. 12: 1 – 8). Edelleen Luukas kertoo, että ”he palasivat Galileaan kotikaupunkiinsa Nasaretiin”. Luukas ei puhu mitään paosta Egyptiin. Vaikka kertomukset ovat erilaisia, niin ne eivät kumoa toisiaan. Niiden yhteensovittaminen on mahdollista eri tavoin. Vanhassa kirkossa ajateltiin, että Betlehemissä tapahtuneen syntymisen jälkeen lapsi olisi viety temppeliin ja sitten siirretty Nasaretiin. Pako Egyptiin olisi silloin alkanut Nasaretista.